

Inhoud

Voorwoord 9

Inleiding II

Deel I **Plaatsbepaling van de Collectie Hafkenscheid** 17

1 **Vergelijking van de Collectie Hafkenscheid met andere verzamelingen** 18

2 **Geschiedenis van de firma M. Hafkenscheid en Zoon** 25

De oorsprong van de handel in schildersmaterialen – Tollens, Usellino
en Hafkenscheid 25

Michiel Hafkenscheid 26

De firma M. Hafkenscheid en Zoon 29

Productengamma en leveranciers 33

Verloop en einde van de firma 37

3 **Het kabinet met de Collectie Hafkenscheid als deel van het bedrijfsarchief** 43

Mahonie kabinet 47

4 **Contemporaine gedrukte bronnen** 49

Vroege bronnen 49

Negentiende-eeuwse geraadpleegde bronnen 51

5 **Datering van de Collectie Hafkenscheid** 63

6 **Inhoud en ordeningsprincipe van de Collectie** 66

Pigmenten in poedervorm 66

Nomenclatuur 66

Ordeningsprincipe van de verzameling 71

7 **Het belang van de Collectie Hafkenscheid** 72

- 1 **Producten van minerale oorsprong** 80
  - Ertsen en harde gesteenten 80
  - Zachte mineralen en aardsoorten 88
  - Geraffineerde of raffineerbare delfstoffen en chemicaliën 95

- 2 **Producten van plantaardige en dierlijke oorsprong** 106
  - Geraffineerde of raffineerbare producten 106
  - Plantaardige en dierlijke kleurstoffen III
  - Verfhouten 130
  - Looistoffen 139
  - Gommen en harsen 142

- 3 **Anorganische en organische pigmenten en inerte vulmiddelen** 152
  - Pigmenteigenschappen 152
  - Productie van pigmenten 154

  - Witte pigmenten en inerte vulmiddelen 157
  - Rode en oranje pigmenten 165
  - Gele pigmenten 183
  - Groene pigmenten 194
  - Blauwe pigmenten 205
  - Bruine en zwarte pigmenten en inkten 220
  - Diversen 236

Conclusie 249

Samenvatting 255

Bijlage 1 De inventarislijst van de Collectie Hafkenscheid 258

Bijlage 2 Laboratoriumonderzoek van pigmenten en inerte hulpmiddelen
in de Collectie Hafkenscheid 274

Noten 280

Geraadpleegde literatuur 290

Geraadpleegde archieven 295

Illustratieverantwoording 295

Register 296

Dankwoord 303